

Podobenství o starci Zosimovi

Zapsala Anna Zubková
Editoval Vladimír Antonov,
Ph.D. (in biology).
Z ruského originálu přeložila
Jiřina Broučková

Obsah

PODOBENSTVÍ O MODLITBĚ, POKÁNÍ A O ZÁZRACÍCH, KTERÉ ČINÍ BŮH	4
PODOBENSTVÍ O ŽIVOTĚ DUŠE NA BOŽÍ DLANI.....	15
PODOBENSTVÍ O TAJEMSTVÍ «CHYTRÉ MODLITBY» A DOSAHOVÁNÍ VNITŘNÍHO TÍCHA	40

V tomto sborníku jsou shromážděna autobiografická podobenství jednoho z Božských Učitelů, známého také pod jménem Ngomo. Vypráví se v nich o tom nejlepším, co pocházelo z prostředí ruského křesťanského klášterního mnišství.

Materiály, shromážděné ve sborníku můžeme považovat za jednu z učebnic duchovního života — pro všechny, kdo se snaží stát lepšími před Tváří Boha.

Podobenství o modlitbě, pokání a o zázracích, které činí Bůh

Když člověk šlápne vedle, upadne a pokouší se vstát —

Bůh k němu určitě natahuje pomocnou Ruku.

Ale jestliže člověk upadl a válí se — Bůh musí čekat.

Pomoc přichází tehdy, když se ten,

kdo hledá spasení neustále sám namáhá.

Ngomo

Žil v jednom klášteře starec Zosima. A povídalo se, že po jeho modlitbě uzdravení přicházejí a zázraky se konají.

A scházelo se mnoho lidí ze vzdálených míst, aby ho poprosili o pomoc.

A klášterní bratři byli hrdí na to, že jejich klášter má takového starce.

Ale mnozí i záviděli: proč Bůh i jejich modlitby neslyší, i když se modlí sebevíc? Vždyť tolik poklon nadělají — a všechno bez užitku! Ale

starcovy modlitby — Bůh kdožvíproč plní...

A jeden mladý novic (poslušník) se rozhodl u starce Zosimy vyzvídat: jak ty zázraky provádíš, a proč ho Bůh slyší? Starec je hodný, třeba mě to naučí?...

Přišel k starci a vyptává se:

— Proč se po tvých modlitbách dějí zázraky, a po našich nedějí? Nauč mě svoje tajemství! Vždyť ty potom umřeš — a nebude mít kdo klášter proslavovat!

Starec na něho laskavě pohlédl a říká:

— Je složité to vysvětlit! Vždyť já — jako bych se vůbec nemodlil...

Ale je zapotřebí, aby světlo, podobné tomu, co hoří na svíčce, nebo tomu, co svítí v lampičce před ikonou, — bylo zažehnuto v srdci lidském!

Od lásky — to světlo pochází.

A je možné to světlo duše — rozšiřovat do nedozírnosti, jako světlo sluneční!

A tehdy se Veliké Světlo Ducha Svatého objeví, a je připraveno pomoci! A v tom Živém Božském Světle je všechno vidět, jako by neexistovaly ani zdi cely, ani věže klášterní. A jakékoli tělo lidské je v tom Světle naskrz průhledné, a duše je také z jakékoli vzdálenosti viditelná.

Právě tak se to děje: stačí, když začnu slova modlitby k Duchu Svatému pronášet — a On je tady! Teče Řeka Světla Božího a všechno Sebou

objímá!

Ale rozumí to Světlo — lásce srdečné, a ne slovům drmolivým!

Jak se konají zázraky? — ptáš se ... Tak tedy, duše splývá s tím Světlem — a já pak už nevím: kde je moje láska, a kde je Láska Boží!

V Řece toho Světla jsou Ruce. Ony jsou, jako by byly i moje, ale nejsou moje úplně...

Vidím ty Božské Ruce, Které provádějí Svoji Práci! Právě tak, jako když ruce orače nebo kuchaře dělají svoji práci, — tak pracují i Ruce Ducha Svatého!

Ty Ruce mohou i uzdravovat. Jestliže Duch Svatý chce, pak mohu Rukama těma — těla od nečistoty a nemoci očišťovat. Ale jestliže nechce — pak nemohu pohnout ani konečkem prstu.

V tom Božském Světle jsou v těle nemocného vidět nemoci, a v duši prohřešení.

Ale není možné jakoukoli duši očistit, každému člověku se pomoci nepodaří...

Vždyť je třeba předtím naučit duši — lásce! Jinak se potom může stát, že duše zůstane dlužná Bohu — za vykonaný zázrak!

... Starec Zosima domluvil a laskavě se usmál.

Ale mladý novic padl v úleku před starcem na kolena a uhodil čelem o podlahu... A potom, horlivě se křižujíc, vyběhl pryč z cely...

Starec Zosima si tiše povzdechl: zase to vypadá,

že nepřišel ten člověk, o kterém mluvil Bůh...
Nezatoužil se novic dozvědět o hřejivosti srdečné,
a o srdci duchovním...

A přece už tolik let uběhlo...

* * *

Ke starci Zosimovi přicházelo velké množství
prosících.

A on se snažil každému pomoci: nejen tělo
vyléčit nebo neštěstí v životě napravit, ale to hlavní
— vyrovnat cestu duše stojící před Bohem.

A jednou k němu přišel bohatý kupec a prosil,
aby uzdravil jeho malou dcerku:

— Jsem úplně zoufalý! V tobě je moje poslední
naděje, svatý starče! Pomoz mi: umírá mi dítě!

— To nejsem já, kdo uzdravuje! Ale Hospodin
— Ten pomáhá každé duši!

Jak Hospodin pomáhá? Přes lidi na zemi žijící,
přece.

Slyšel jsi o Ježíši Kristu? Přes Něho — Bůh
mnoha lidem pomohl.

Ale přes tebe — pomohl Bůh někomu?

— Já hříšný jsem tak nikdy nepřemýšlel,
starče!... O zisku, o užitku jsem stále přemýšlel...

— Tak tedy — přemýšlej teď!

A dopředu zavčas přemýšlej: co Hospodin od
tebe chce?

A teď jed' domů, tvoje dcerka se uzdraví!

A za svoje peníze zříd' bezplatnou nemocnici, a povolej tam dobré doktory — pracovat pro Boha!

A jak se dcerka úplně uzdraví — neprodleně ji ke mně přivez!

... Kupec si utíral slzy a začal děkovat.

Ale starec laskavě řekl:

— Snaž se v životě vykonat to dobro, na které jsi předtím zapomněl!

A nezapomínej na to v budoucnu — aby se ti nestalo neštěstí ještě větší!

Bůh ti pomohl — a tak i ty druhým pomáhej!

A uč se porozumět: v čem je dobro? A jak je možné ho vykonávat?

Je možné, že pro někoho budou i tvoje slova a činy Rukou pomoci, od Boha nataženou! Vždyť Bůh — přes mnohé lidi dobro tvoří, zázraky vykonává!

* * *

Uběhl čas, a kupec přivezl svoji maličkou dcerku vyléčenou — ke starci.

Dívinka vešla do cely — a zapomněla na to, jak ji učili děkovat. A říká:

— To ty jsi mě vyléčil, dědečku? Děkuji ti! Byla jsem nemocná a nemocná, a teď už jsem úplně zdravá!

— Zdravím tě, děťátko! Ale to ne já, ale Bůh tě uzdravil! Jemu musíš děkovat pořád!

— Ano, já vím! Bůh je hodný! — přitakala dívenka.

— A ty se teď uč být hodná, jako Bůh. Snaž se!

Slyšíš, jak ti srdíčko v prsou tluče? To ti Bůh připomíná, že duše je pro lásku a dobrotu stvořená!

A tak se uč být ke všem laskavá a přívětivá! Pomaloučku se uč všem pomáhat!

Dokud jsi maličká — není tvoje pomoc velká, ale moc důležitá! Ale až vyrosteš a

budeš velká — mnoha lidem pak dokážeš pomoci!

— Já jsem všechno pochopila, dědečku! Bylo mi dlouho špatně a špatně, ale teď už je mi dobře! A já se budu snažit dělat druhým také dobře!

Dívenka přiběhla a starce Zosimu objala.

... Mnoho let od té doby uplynulo. Ale dívenka nikdy nezapomínala, že právě pro pěstování a darování lásky je člověku z Vůle Hospodina darován život na Zemi! A díky tomu se otevřelo a potom se stále více a více rozšiřovalo její duchovní srdce. A ona žila a svou starostlivou láskou objímala všechno a všechny.

* * *

Jednou přišla ke starci Zosimovi žena, už nemladá — a pláče, a žadoní:

— Pomoz mi navrátit lásku synáčka mého

jediného! Celý život jsem mu obětovala, nic jsem mu neodpírala! A teď vyrostl — a ani si nevzpomenel!... Zůstala jsem sama! Je mi hořko z toho, že mi za všechno, co jsem pro něho dělala, platí nevděčností! Nedokážu ovládnout hořkou křivdu, nedokážu se nepoddávat sklíčenosti!...

— Nermuťse! Raději se zamysli: milovala jsi svého syna tak, jak Pán chce, abychom milovali lidi?

Jestliže děti jenom blaho od svých rodičů dostávají, a oni je neučí péči o druhé — pak z nich vyrůstají děti, které na dobro nepamatují, nevděčné!

Vždyť láska nespočívá jen v tom, abychom dělali člověku něco příjemného!

Ne vždy je to, co je příjemné, také prospěšné duši. A ne vždy je prospěšné — příjemné!

Vždyť dělat dobro — to vůbec neznamena, že máme člověku dávat to, co si přeje!

Nemůžeme jenom podporovat cizí chtění! To přináší duši škodu, a ne užitek!

Je zapotřebí, aby každý — nejen daroval sám lásku, ale i v druhých lidech probouzel přání ji darovat a dobro dělat! A také, aby slova hněvivá v sobě zadržoval, jenom dobrá slova pronášel!

Špatně jsi svého syna vychovala! Podporováním jeho rozmarů jsi ho rozmazlila! Každodenními výčitkami a nudným poučováním

od lásky odklonila! Od přikázání dobrých odvrátila!

Právě proto ti teď říkám slova zarmucující o tvých chybách — aby ti jako hořké léky pomohly tvoje pochybení pochopit, a pokusit se je napravit!

Žena se rozplakala ještě silněji:

— Opravdu mi Bůh neodpustí moje hříchy?!

— Odpuštění přichází tehdy, když člověk pochopil, v čem zhřešil, — a změnil se! A ještě — když se snaží ze všech sil napravit svoje nesprávné činy!

Jenom když se změníš sama — dokážeš kolem sebe něco změnit k lepšímu!

Teď máš naději! Brzy k tobě přijede tvůj syn — a bude prosit o radu a o pomoc. Zamíloval se do ovdovělé ženy, starší nežli on. Má už dítě od předešlého muže. Přes tu lásku si Bůh přeje pomoci tvému synu, aby se naučil přemýšlet a starat se ne o sebe, ale o druhé!

Není pro člověka jednoduché, sám sebe měnit... Není jednoduché uskutečnit, aby se z malé lásky — zrodila láska velká, všeobjímající!

Šťěstí dítěte, co u té ženy vyrůstá, — se musí ve štěstí pro vás všechny proměnit!

... Domluvil — a žena s nadějí a myšlenkou na to nejdůležitější odešla domů...

* * *

Takhle tedy rozmlouval s lidmi starec Zosima.

Ale stávalo se i to, že člověka s nedobrymi úmysly Zosima na práh cely ani nepustil...

A nad tím se lidé také zamýšleli... Vždyť jestliže svatý starec k sobě nevpustil, — znamená to, že i Bůh zavrhuje toho člověka za jeho nespravedlivý život...

A takový člověk se sám polekal svojí nečistoty — a měnil se. A znovu potom přicházel prosit starce o radu — teď už upřímně: jak může hříchy odčinit?... A tehdy — starec Zosima přichozího laskavě přijímal, a rady dával, prosté a jasné. Ale aby se ty rady uskutečnily, bylo nutné měnit sama sebe: ne naprázdno žít, ale s velkou horlivostí práci konat — jak duší, tak i tělem. Duší — lásku v sobě pěstovat, hněv, nenávist, závist, a sklíčenost odstraňovat. A tělem — pracovat, aby kolem alespoň o něco lepší život pro ostatní nastal.

Ba i těm, co si zoufali, říkal starec slova podporující, přesvědčivá:

— Není hříchu ani neřesti, kterých by se člověk nemohl zbavit!

Vždyť dokonce, i když se člověk dostane do neštěstí duchovního pádu — je Bůh vždy připraven klopýtajícímu pomoci!

A nemoc nebo nějaké jiné neštěstí v životě jsou člověku dány k ozdravení jeho duše i těla! Ty

nemoci a neštěstí jsou přesvědčování těch dosud nechápajících Boží Záměr ve vztahu k nám, lidem. To dává příležitost pro očistění duše!

Slabý a nemohoucí je člověk v tomto světě, dokud nezná Lásku Boží — Největší Sílu, Která může být s ním a v něm stále!

Kdyby tak každý člověk s Láskou Kristovou v srdci žil...

* * *

Jednou přišel ke starci Zosimovi člověk už nemladý, ale také ještě ne starý. Byl silný tělem a nebyl slabý duší. Ale ztratil svoji cestu mezi činy, které nepřinášely duši uspokojení. Od mládí snil o velkém a vysokém, žil — a odvážně bojoval za pravdu... Ale ne vždy rozeznával, kde ta pravda je... A mnohé jeho úmysly ztroskotaly, a na mnoha životních vrcholech přišlo pochopení, že tohle vůbec nebylo třeba dělat... A z toho mu teď bylo těžko. A nevěděl: jak žít dál a kvůli čemu...

Vyprávěl ten člověk starci Zosimovi svoji historii. Byla podobná spoustě jiných, které se starci podařilo vyslechnout... Ale byl tam i velký rozdíl: vždyť ten člověk nemyslel na sebe, ale snažil se žít pro druhé, snažil se druhým pomoci!

— Právě tak mi uběhl skoro celý život... Tolik jsem všeho chtěl vykonat, snil jsem o kráse... A ve skutečnosti to dopadlo tak, že to bylo všechno

nadarmo: nic jsem nedokázal změnit, nikomu jsem opravdu nepomohl... A jak dál žít — nevím... Nauč mě to, jestli můžeš..., — tak zakončil svoji historii poutník.

— Nebylo to všechno nadarmo! Prostřednictvím toho, co jsi v životě dělal, ses stával moudřejším, i silnějším! Tak tě Bůh vedl k Sobě!

A tak tedy, jsi teď už připraven svůj život jenom samotnému Bohu zasvětit?

...A začal starce Zosima tomu člověku vyprávět o poslání života lidského a o Lásce Největší Božské ...

A zůstal ten člověk u starce. A učil se u něho. Učil se — tichu srdečnému, ve kterém se zapaluje oheň lásky. Učil se — splynutí s Duchem Svatým. Učil se — všemožné práci, která se ve vědomé Jednotě s Bohem vykonává a je Velikým Sloužením Bohu...

* * *

Kolika lidem dokázal starce Zosima pomoci? — to věděl jenom Bůh... Ale zvláštní sílu měla jeho slova. A rady, které dával, z paměti nemizely. Lidé se obraceli pohledem duše k Bohu, a svými činy — k pomoci lidem. A prostřednictvím toho se Bůh mohl účastnit života těch lidí.

Podobenství o životě duše na Boží Dlaní

V jednom klášteře žil starec. Jmenoval se Zosima. A šla pověst mezi lidmi o tom, že má ten starec tak čistou duši, že ho Bůh obdařil milostí různé zázraky vykonávat. Říkalo se, že se po jeho slovech zázračná uzdravení dějí, že se i osudy lidí mění a duše přetvářejí. A mnoho lidu přicházelo ke starci s prosbami...

* * *

Do nevelkého újezdního města, ve kterém se nacházel ten klášter, po rozbité a prašné cestě, jaké jsou v Rusku obvyklé, vcházel člověk.

Nebyl už mladý, ale ani starý. Tělo měl silné, postavu podstatně vyšší, nežli střední. Bylo vidět, že má v těle nevšední sílu. Ale v duši měl neklid a podlomenost, které mohl pozorný pohled postřehnout.

Při cestě seděl na hromadě špinavých hadrů žebrák a prosil vcházející o almužnu.

Člověk se zeptal toho žebráka, kde by si mohl pronajmout pokoj nebo najít zájezdní hostinec. A dal mu rubl — v těch časech velké peníze.

Jakmile žebrák uviděl rubl, — rázem se změnil. Jako by se v něm něco na okamžik probudilo údivem! A řekl:

— Nejlepší bude, když zajdeš k tetce Aksině, u té ti bude dobře. V zájezdním hostinci bývají opilé rvačky a rámus... Ale u ní se zastavují často ti, kdo přijíždějí ke starci Zosimovi. Aksiňa je dobrá! Když nejsem opilý a prosím ji o polévku — dá mi ji! Polévku má chutnou, i když vždycky postní...

— Počkej, k jakému že starci? Já vůbec nechci ke starci... Vlastně — je mi to jedno! A jak se dostanu k té tvé Aksině? A jak se jmenuje dál, po tatínkovi?

— Aksiňa Dimitrovna. Řekni jí, že tě k ní posílá Nikodým!

Potom se myšlenky žebráka přesunuly na rubl a vodku s pořádnou svačinkou...

* * *

Poutník došel k Aksininu domu. Zaklepal.

Otevřela žena středních let, trochu při těle. Její obličej byl zevnitř ozářen pokojnou dobrotou. Dívala se laskavě, jako by vítala dávného známého, na kterého čekala.

Nemohl bych si u Vás, Aksiňo Dmitrijevno, pronajmout pokoj. Říkali mi, že pokoje pronajímáte...

— Proč by ne? Dobrému člověku — vždycky ráda!

Podle čeho, Aksiño, usuzujete, že jsem dobrý člověk? Já jsem možná úplně opak, — s jistým sarkazmem a hlubokou hořkostí pronesl poutník.

— No třeba ne moc dobrý, ale aspoň mi pověz, jak ti mám říkat? — nepolekala se hospodyně, a lehce převedla rozhovor do žertovného tónu.

— Říkej mi Nikolaj.

Poutník jménem Nikolaj si prohlédl útulný, čistý a prostě zařízený pokoj. Zaplatil za ubytování na týden dopředu, dvakrát tolik peněz, nežli byla částka, o kterou si řekla hospodyně.

Chtěl už odejít do svého pokoje, ale Aksiňa opatrně pronesla:

— Hned první den ale ke starci Zosimovi nechodte! V klidu si promyslete, co a jak. Projděte se u řeky. Abyste mohl poslouchat jeho slova — musíte se aspoň trochu uklidnit.

— Co tu pořád máte s tím starcem? Já k němu nechci... A po klášterech nechodím! Bůh lidem nepomáhá! Podívejte — co se kolem děje!... Tak co tam!...

V této chvíli byl rozhovor přerušen: někdo zaklepal na dveře a Aksiňa otevřela.

* * *

Vešla bledá unavená žena s dítětem na rukách.

Dítě už bylo větší a bylo vidět, že je těžce nemocné. Byl to hubeňoučký chlapec přibližně pěti až šestiletý. Byl při vědomí, ale jako by ho schopnost naplno žít v tomto těle už zpoloviny opustila.

Žena ho držela v náruči z posledních sil.

— A vy, co stojíte?! — obrátila se Aksina o pomoc k Nikolajovi. — Podržte dítě!

Když ho Nikolaj bral do náruče, chlapeček slabě zasténal a pootevřel oči. Nikolaj ho velice opatrně a šetrně odnesl do pokoje — hned vedle toho, ve kterém se ubytoval.

... Když Nikolaj usínal, slyšel v polospánku měkký mateřský hlas Aksini a potlačovaný pláč ženy.

— Starec Zosima ti pomůže! — uklidňovala ji Aksina. O tom nepochybuj! Ráno tam půjdete! Není tragédie, že nemáte peníze! On vůbec peníze nebere! Kdo chce, přispěje potom na nemocnici nebo na klášter. A u mě můžete nějaký čas pobýt. Mám teď štědrého nájemníka! A tak se jedno s druhým skvěle doplňuje!

* * *

Zrána Nikolaje probudily tlumené hlasy za zdí a přípravy na cestu.

«Ano... Poradil mi Nikodým "tiché místo"!» — pomyslnil si.

Ale rozzlobený kdožvíproč nebyl. A cítil teplo

u srdce, jako v dávném dětství, když v polospánku slyšel mamčin hlas...

Za oknem se ještě nerozednilo.

Aksiňa zaklepala:

— Odpusťte, Nikolaji, nezeptala jsem se včera, jak se jmenujete po otci. Dítě je churavé, nemůže samo jít, a naše návštěvnice je už úplně se silami u konce! Nedoprovodil byste je ke starci?

Nikolaj bez váhání souhlasil. Teď se mu to odpoutání od myšlenek, které ho tížily, zdálo nečekaně radostné. A starce Zosima od včerejšího dne stále více a více přitahoval jeho zvědavost.

A pomáhat lidem se Nikolaj vždycky snažil. Viděl v tom smysl celého svého života. A právě v tom ho postihlo i největší rozčarování z úspěšnosti záměrů na přeměnu lidských životů...

* * *

Na ulici bylo chladno.

Nikolaj nesl dítě v náruči. Žena, zadýchaná od rychlé chůze, vyprávěla, jak se stalo, že si její synek Iljušenka pochroumal nožičku.

— Nebylo by lepší jít do nemocnice? — zeptal se Nikolaj. — Lékař by se na to podíval a vyléčil ho. Říkají, že je tu dobrá nemocnice.

— My už jsme byli u různých lékařů... Kolik to jen stálo peněz — a nepomohli... Říkají, že je nutná

amputace, a i na tu už možná bude pozdě... Ale starec — ten koná zázraky od Boha! Ten ho určitě vyléčí!

Potom žena začala podrobně vyprávět o jejich životě a neštěstí...

Nikolaj opatrně nesl dítě a skoro naposlouchal... Držel křehké tělíčko, ve kterém už skoro dohasínal život, a přemýšlel: «Tady je dítě, které už už umře... Nebo zůstane mrzákem na celý život... Takže smrt by pro něj byla možná dokonce i lepší... Proč je to tak? Kvůli čemu? Proč není možné nic změnit v tomhle strašném a nesmyslném lidském životě?!... A právě já sám — dospělý a silný člověk, který nevidí ani nejmenší smysl v pokračování této existence, — budu žít..., a tenhle chlapec — umře... Kdyby tak bylo možné jenom tak jednoduše vzít a dát svůj život a svoji sílu jemu — aby žil a byl zdrav?... Ale to možné není... No a kdepak jsi, "Všemohoucí Bože"? Proč něco takového dopouštíš?!...»

Došli ke klášteru.

Mniši je nechtěli vpustit:

— Přijďte zítra! Zítra bude starec přijímat prosebníky. Dnes — v žádném případě!

Ale Nikolaj s jistotou prošel kolem, jako by se ho to netýkalo. Pevně se rozhodl, že dnes, po «audienci u svatého starce», přemluví matku — a odnese dítě do nemocnice. Možná, že ještě tak

pozdě nebude...

* * *

Nikolaj rychle prošel skrz klášterní zahradu ke starcově cele. Cestička k cele se dala snadno poznat. Byla vyšlapaná množstvím prosebníků, přicházejících ke starci, a odlišovala se od všech ostatních klášterních cest, dlážděných kamenem.

Nikolaj s dítětem v náručí vešel rázně do cely. A matka chlapečka za ním.

Starec Zosima vůbec nebyl starý a vetchý, jak si ho představoval Nikolaj.

Byl to člověk urostlý a naplněný určitým *zvláštním klidem*. Jenom jeho vlasy a vousy, rámuující tvář, byly absolutně bílé. A oči...

Nikolaj se s ním jenom na okamžik setkal pohledem — a pochopil, že takové oči nikdy předtím neviděl... Vyzařovaly teplé stejnoměrné pokojné *Světlo* a jakousi zvláštní jistotu a sílu, klid a laskavost.

Chlapečkova matka si klekla a začala svoje povídání o soužení se synáčkem. Naříkala a prosila, aby chlapečka vyléčil...

Starec ji přerušil:

— Alexandra ti říkají? Běž do kaple a modli se, má milá!

Udiveně zmlkla, a s poklonou poslušně vyšla ven.

Nikolaj položil dítě na širokou lavici u stěny, ani se nepokřižoval, jen se zlehka poklonil, a chtěl odejít...

— Pomoz mi, Nikolaji! — uslyšel starcův hlas.

— Ty opravdu chceš, aby se Iljuša uzdravil?

— Ano, — odpověděl Nikolaj, a nestačil se divit tomu, co se děje. Vzpomněl si na to, o čem přemýšlel cestou, když nesl chlapečka...

— Pojď sem.

Starec přiložil Nikolajovy ruce na chlapcovo tělo: jednu — na prsa, druhou — na nemocnou nohu. Svoje ruce neoddálil...

... A to, co se dělo potom, nedokázal Nikolaj správně pochopit ještě dlouho...

On sám a všechno kolem se ponořilo do *Světla*. Bylo to čisté, bílé zlatavé *Světlo*, podobné rannímu slunečnímu... Nikolaj viděl, jak se potoky toho *Světla* měkce pohybují... Potom jako by se odpojil, jako by usnul...

* * *

Když se Nikolaj vzbudil, seděl v rohu cely, a starec Zosima rozmlouval s chlapcovou matkou. Chlapeček sám v cele nebyl...

— Ovdovělá, říkáš?... — vyptával se starec.

— Ano, ovdovělá, pátý rok se sama protloukám... Celý život se teď za tebe budu modlit! I Iljušenku naučím modlit se za tebe,

našeho spasitele!...

— Co sis to usmyslela!... Ne já, ale Bůh ho uzdravil!

— K Bohu se budu modlit!... Bohu budu děkovat!

— To je výborné — *děkovat!*... A já tě teď naučím, jak provést tvoje první *poděkování*. Tady máš ode mě lísteček. Půjdeš do nemocnice k doktorovi Fjodorovi Pantělejmonyčovi a řekneš mu, že jsem ti nařídil tři nebo čtyři měsíce pracovat jako ošetřovatelka těžce nemocných. On ti za to dá plat. Budete mít s Iljušou za co jet domů.

— Děkuji ti!...

— Počkej, vyslechni do konce, neposedná! Je tam jeden člověk, říkají mu Grigorij. Udělali mu náročnou operaci. Zachránili život jeho tělu, ale je teď bez nohy. A nechce být mrzákem. Už se jednou pokoušel připravit o život... Tak, jestli dokážeš tu duši vyléčit, — bude to tvoje první poděkování Bohu! Stává se, že když nemocní vidí děti, vrací se k nim naděje na světlý život...

Teď běžte!...

Iljušenko, pojď sem! — zavolal starec Zosima.

... To, co Nikolaj uviděl, ho nade všechno ohromilo: z klášterní zahrady do cely, sice ještě trošku neohrabaně, ale... vběhl, a ne vešel, vyléčený chlapec, neuvěřitelným způsobem změněný!

Chlapec nejenže teď mohl chodit! Ale zdálo se, jako by se probudil ze smrti — a vznikl v něm opravdový život — jasný, slunečný! Něco takového zřídka uvidíš i mezi normálními zdravými lidmi... Jakoby teď radostí a světlem v Iljušovi všechno zevnitř svítilo! Jakoby to zářivé podivuhodné *Světlo*, které Nikolaj viděl v době vyléčení, bylo teď i v těle chlapce!

— Mami, mami, jsem úplně zdravý! A noha už mě nebolí! A můžu dokonce běhat!

Oba se s vděčností poklonili starci a odešli...

* * *

A starec Zosima stál na prahu cely a díval se za nimi.

Díval se do jejich budoucnosti — s laskavostí a Sílou Boží. ... Viděl člověka jménem Grigorij, mlčenlivě ležícího na své posteli... s nevidoucím pohledem bolesti a zoufalství... A viděl Alexandru, matku Iljuši, jak mu šeptá laskavá slova... A viděl, jak do nemocničního pokoje vběhl malý Iljuša, který hledal matku... A — jak vzplanulo láskou dětské srdce, když se jeho nejdůležitější sen stal skutečností:

— Maminečko, maminečko! Ty jsi našla našeho tatínka! — zvolal radostně Iljuša a při těch slovech objal Grigorije... A Grigorij se slzami v očích objal chlapce... A láska s nadějí se do duše navrátily — a

duši vyléčily...

A viděl starec Zosima tři šťastné lidi, jak odcházejí z nemocnice uzdravení, i když muž šel o berlích. A viděl ty, kdo se za nimi dívali z oken a přáli jim štěstí!

— Splní se to, Pane! Podle Tvoji Vůle — ať se všechno splní!... Srdce láskou naplněná, — Tvoji Vůli stvoří!... — šeptal starec Zosima.

* * *

Nikolaj a starec zůstali v cele sami.

— A ty často děláš takové zázraky? — zeptal se udivený Nikolaj, který si ještě nedokázal vysvětlit všechno, co se stalo.

— Něco takového se stává velice zřídka... Ale vždyť přece — to nejen já, ale i ty, když jsi s Boží Vůlí splýval, jsi Aljošu uzdravoval! Je vidět že i pro tebe bylo zapotřebí, aby se úplnost Síly Boží před tebou zjevila!

Ted' běž! Popřemýšlej, na co se chceš zeptat, kvůli čemu nevidíš smysl ve svém životě... O tom nejtajnějším, co chceš dělat, — popřemýšlej — a potom přijď! Zítra přijď, jestli budeš chtít, promluvíme si! Dokážeš udělat to, co jsi toužil udělat pro lidi! Dokážeš — ale ne sám, ale když se sjednotíš s Boží Sílou!

Ted' běž, unavil jsem se... — tiše pronesl starec Zosima...

Nikolaj se vracel od starce a přemýšlel o tom, co se přihodilo.

Všechno se teď nějakým neuvěřitelným způsobem změnilo... Smrt, o které přemýšlel jako o východisku ze slepé uličky, z nesmyslnosti a beznaděжности v životě, najednou ustoupila do pozadí — a otevíral se před ním dosud nepoznaný prostor...

A teď musel pochopit a zformulovat si sám pro sebe: jak dál žít?...

Vypadalo to, že nevíru v bytí Boha, která se v něm během jeho nesnadného života utvrdila, docela jednoduše podlomil starc ...

Ale víra uvolněné místo nezaplnila, protože Nikolaj nehledal víru, ale jasné pochopení a úplné poznání.

Všechny otázky, které ho trápily během celé doby jeho duchovního hledání, se v něm znovu probudily.

Byly to ty otázky, které právě on sám zavrhl, jako zjevně nemající odpovědi. Zavrhl je — spolu s vírou v Boží existenci.

On se tehdy rozhodl, že bude sám hledat cesty, které by lidem pomohly stát se šťastnými... A mnoho jeho aktivit utrpělo úplnou porážku... A mnozí jeho přátelé ho zradili... A mnohé jeho světlé myšlenky byly překrouceny jeho bývalými

kamarády a přeměněny ve zlo...

A přinesla veškerá ta jeho činnost mnohým lidem dobro, ale mnohým — zármutek a zkázu...

... Nikolajovy myšlenky se vrátily k zázraku uzdravení a k tomu *Světlu*, které on sám viděl: «Znamená to, že přece jenom existuje Síla, Která může měnit lidské osudy? A je to Bůh?»

Pochopil, že zítra musí jít znovu ke starci.

* * *

Nikolaj šel ke klášteru, a pochybnosti a úvahy ho stále ještě mučily: «V co doufám? Co se změnilo včera, když jsem uviděl *Zářivé Světlo*, se kterým se starce sjednotil a uzdravil chlapce?... Copak se chci vyzpovídat, vylít mu duši? Nebo copak chci získat "víru Kristovu"? Nebo mu chci svoje otázky položit? Nebo možná najít pochopení smyslu mého života? Ostatně,... bylo by možné, že tento starce skutečně zná tu Pravdu, kvůli které stojí za to žít na Zemi, a ví — jak?»

Když už přicházel ke klášteru, uslyšel Nikolaj rozhovor matky a dcery, které se vracely se od starce.

Matka byla žena velice dobře živená, mohutné tělesné konstrukce, která zjevně netrpěla nedostatkem.

Rozhořčeně křičela:

— A není mu hanba lidi na uzdravování lákat,

balamutit je zázraky?! Vždyť sám — nezmůže nic!
Je to celé podvod!

— Nechte to být, maminko! — pokoušela se ji uklidnit dcera. Přidržovala si nemocnou, špatně pohyblivou levou ruku, zdravou pravou rukou, a pokračovala:

— Říkala jsem vám, maminko, že jsou to všechno nesmysly, pohádky pro hlupáky a natvrdlé děti! A vy jste mi nevěřila!

Ale matka nebyla schopna se uklidnit, a pokračovala; rozčilením se přitom až zalykala:

— Usmyslet si něco takového! Každé ráno tou nemocnou rukou zadělat těsto, upéct chleby a rozdat je žebrákům! A takhle po tři roky! Svatý k pohledání! Podvodník všech podvodníků! A k němu se tam hlupáci pro rady trmácejí!

Tak to nechte být, maminko, a bude to!... — domlouvala jí dcera.

... Nikolaj slyšel vzdalující se hlasy...

Potom dlouho seděl mezi lidmi, kteří čekali na rozmluvu se starcem, prohlížel si tváře vycházejících...

... Když všichni odešli, vešel do cely.

A starec Zosima jako by na něho čekal. Zaradoval se tak, jako by toho nejbližšího člověka vítal, jakoby k němu syn přišel, a ne náhodný poutník, polovinu života nevěřící v Boha.

* * *

— Přece jen jsi přišel?

— Přišel...

— A kvůli čemu jsi přišel?

— Sám ještě nevím, možná si jenom potřebuju popovídat... Možná porozumím, jak žiješ a proč... Proč děláš zázraky?

— Já zázraky nedělám: to Bůh koná práci! Ačkoliv i člověk sám — také koná...

— A dívku s nemocnou rukou se ti dnes nepodařilo vyléčit?

— Nepodařilo, — trochu smutně řekl starec Zosima.

— A jestliže by poslechla a tři roky těsto zadělávala — uzdravila by se?

— Záleží na tom, jak by to plnila... Jestliže by se probudilo její srdíčko duchovní, až by hladovým dětem chleby rozdávala, jestliže by přemýšlela o tom, jak lidskému neštěstí pomoci, když těsto zadělávala, a ne o tom, jak nemocnou ruku uzdravit, — pak by se uzdravila! Ruce, dobro dávající a blaho dělající, se vždycky uzdravují!

— Ale právě já — svýma rukama, i svými myšlenkami, i všemi svými činy — jsem se pokoušel celý život dělat dobro a dopracoval jsem se jen toho, že jsem dokonce začal přemýšlet, jestli není lepší se života úplně zbavit, nežli přijímat nemohoucnost změnit v něm cokoliv k lepšímu...

Ten chlapec, tebou vyléčený, myslíš, že bude šťastný?

Nebo právě tak, jako všichni — vyroste a ve hříších a neřestech zakončí svoji pozemskou cestu? Proč jsi ho tedy vyléčil?

— Pro budoucnost jsem ho vyléčil, pro lásku! A to, jak a jaký do té budoucnosti vejde, — to závisí na mnoha věcech...

Právě ty jsi jako maličký Boha velice miloval... A jako mladík jsi také měl čisté srdce!

— Ano, miloval jsem a věřil... Věřil — a víru ztratil!... Bylo to dávno. Horoucně jsem tehdy věřil a horoucně jsem se modlil... A stejně Bůh moje prosby nesplnil...

A potom jsem uviděl lidská neštěstí a trápení — a došel k názoru, že nemohl dobrý, všemohoucí a milosrdný Bůh vybudovat pro svoje děti takové peklo na Zemi! A rozhodl jsem se, že to, co bude v mých silách — udělám pro lidi já sám ... Jen mi to právě nevyšlo tak, jak jsem zamýšlel...

— Vidím mnohé — z toho, co se ti přihodilo... Ty jsi předtím žil, jako bys v loďce na řece vesloval proti proudu. Neustále ses namáhal a čekal, že dopluješ k velikému oceánu, ale připlul jsi jen k malému pramínku, ze kterého řeka začíná... Ale nenamáhal ses nadarmo: vzrostla tvoje síla! A získal jsi různé dovednosti, a mnohé věci poznal! A teď můžeš loďku zamířit správným směrem. A

všechna moc řeky bude nápomocná tvojí síle.
Chceš to?

— Nevím zatím, co chci... Právě proto jsem patrně k tobě přišel... Dokážeš mě z nevíry a tupé prázdnoty v duši vyléčit?

— Právě že už tě z tvojí nevíry vyléčil Bůh! Kdyby nevyléčil — nepřišel bys znovu sem!

Ale tomu, jak lásku k Bohu získat a ticho srdečné poznat, tomu tě můžu naučit, jestli sám budeš chtít.

— Vysvětli mi tedy především: proč jsem se vrátil?

— Aby ses naučil dílo Boží spolu s Bohem smysluplně vykonávat, a ne jednat, jak tě samotného napadne!

— Ještě mi řekni: ty sám — v co věříš?

— Věřím v Jediného Boha Otce Všemohoucího, Tvůrce všeho — viditelného, i neviditelného... Pronáším sice pro tebe všední modlitební slova, ale Boha celou svou duší, celým srdcem vždy cítím, pociťuji. A Jeho přítomnost je pro mě právě tak viditelná, jako tvoje tady... Jenomže tohle nemůžu naučit všechny...

— A ty Ho vidíš?

— Vidím i slyším...

— Ale já nevidím, a nevěřím ti... skoro...

— A vidíš teď dům Aksini, ve kterém sis pronajal pokoj?

— Nevidím...

— Takže to znamená, že ten dům vůbec neexistuje?...

— Existuje...

— Ty ho teď nevidíš, ale říkáš: existuje...

Právě tak nevidíš Boha, nepociťuješ Jeho lásku... Ačkoliv On existuje.

Když Ježíš žil mezi lidmi jako obyčejný člověk, mohl vždy mluvit s Otcem Nebeským, a Sílu Velikou z Otce vycházející mohl vždy pociťovat. A On tehdy mnohé vykonal, aby ukázal, jak může žít člověk na Zemi. A hlavně nám přikazoval, abychom se stali takovými, jako On: «Buďte dokonalí, jako je dokonalý váš Otec Nebeský!» Ale snaží se o to někdo?

Dokud člověk udržuje sebe-duši v malomyslnosti, nevěře, zoufalství a v hněvu, nemůže mu Bůh pomoci, protože člověk z neznalosti a nevíry zavrhuje Lásku Boží Všemohoucí, Pomoc a Jeho Něžnou Péči!

Co by mohl člověk v tomhle světě změnit? Čím by mohl začít?

Především — sama sebe může opravit: duši očistit, srdce duchovní láskou naplnit, žít ne podle svých chtíčů, ale podle Boží Vůle. A právě až potom — dokáže takový člověk i pomáhat svým bližním!

Udělat to může každý člověk, poněvadž je mu

ta možnost dána Bohem.

A pozvedá se pak duše, ozářená láskou srdečnou, k jinému životu, ačkoliv ještě má tělo. Tělo zůstane stejné, ruce — stejné, ale duše přeměněná — jakoby v jiném světě — rajském — teď žije! Žije naplněná láskou, a s Bohem se o všem radí! Všechno kolem se zdá být stejné — ale život člověka se stal jiným!

Nezamýšlel jsi právě teď své trpké úvahy, svoje těžké pochybnosti — mi v nezadržitelné řeči ve zpovědi vylít? Myslel sis, že se ti od toho uleví?

Klid v duši ale nemáš kvůli tomu, že jsi ticho srdečné nepoznal!

Ještě ti povím: vždyť všechno, co jsi mi chtěl povídat, přece už o tobě věděl a ví Bůh!

On zná — i tvoji minulost, i každou myšlenku!

Každý člověk je neustále — jako na Boží Dlani! Ale až tehdy, když se to člověk dozví, může mu z toho vzejít velký užitek! Protože, pokud člověk ví, že jsou Bohu viditelné všechny jeho myšlenky, i ty nejtajnější, a že Bůh ví o všech jeho činech a dokonce i to, co člověka k těm činům vybídlo, pak začne člověk svůj život pozorněji budovat!...

Říká se, že člověk musí mít strach před Bohem, aby nehřešil. Ale já si to právě nemyslím. Když si člověk ze strachu vybírá dobro, a ne zlo, pak Bůh vidí, že v té duši není láska, ale strach... A není to té duši započítáno...

Čistotu duše před Bohem musíme udržovat ne proto, že může následovat trest za hříšné činy a myšlenky! Vždyť naše úmysly nejsou před Bohem tajemstvím! A nemůžeme naše činy ukryt před Jeho vševidoucím pohledem!

Ale jestliže vidí Bůh moji nedokonalost, — pak bych se měl za to stydět. A žít ve studu a hanbě — to nemá duše zapotřebí...

Jestliže člověk pochopil, že špatně zamýšlel, že se špatně zachoval a stydí se za to před Bohem, — pak se vynasnaží podruhé nehřešit!

Je také důležité nedovolit v sobě vzniknout lži — té vnitřní lži, co člověku samotnému zakrývá oči před jeho neřestmi... To je ta lež, kdy si člověk, aby v sobě neslyšel tichý hlas svého svědomí, začíná sám pro sebe vymýšlet ospravedlnění, například — ne sebe, ale druhé ze všeho obviňovat!

Ale jestliže člověk upřímně zatouží sebe — jako duši — napravit, pak je to pro Boha svátek! Bůh tomu člověku v nápravě duše začíná pomáhat, pracují pak společně.

Dokud si člověk není vědom, že ho Bůh neustále vidí, zdá se mu všechno, co se mu nabízí, stejné, — to špatné, i to dobré... A taková duše žije, skoro jakoby úplně spala nebo byla slepá a hluchá... A z takového života není mnoho užitku...

— Pověz, starče, a ty sám — proč žiješ? Vždyť

žiješ, jako bys neviděl zlo, lži, zločiny? Jak můžeš odpouštět hanebnosti, které se kolem dějí?

— Na všechny tvoje otázky ti odpovědět nedokážu... Ty máš teď na mysli výtky k lidem, kteří sami sebe nazývají Božími služebníky. Ty mi chceš povídat o tom, co se děje v různých náboženstvích a rozbíjí všechny jejich mravní pilíře — a to nazýváš svojí nevírou. Ale vždyť právě tak mluvil i Ježíš o víře knihomolů a farizejů. To, co máš na mysli, není nic nového! A "knihomolové a farizejové" dosud nevyhynuli!...

Podívej se: v téhle cele je křivě postavena zeď, dokonce se v ní udělala prasklina. Možná, že to udělal nešikovný zedník. A možná, že čas — ten neúprosně boří lidmi vybudované materiální stavby. Kolik jen bylo lidmi vybudováno církví pro jejich různé víry — není možné spočítat! Mnohé už se dávno rozpadly, další jsou teprve na řadě...

Nezničitelný je jen ten chrám, který si člověk ve svém srdci duchovním vystavěl! Tam je ten Boží trůn, před který člověk pokládá svoje opravdové oběti: neřesti, které zavrhl, — aby už víc nehřešil! A ty neřesti jsou — povýšenost, závist, hněv, odsuzování, zloba, rozčilování, sklíčenost, strach, láska k sobě a lhostejnost ke druhým... A mnoho dalšího špatného...

Srdce duchovní je ten oltář, na kterém se zažehuje světýlko lásky nehasnoucí!

A vždyť přece jenom duše očištěná od špíny může pracovat pro Boha! A to je první překrásný dar od člověka Bohu!

A tehdy se pravidla života ustanovená lidskými zákony, — nahrazují zákony Božími, které musí člověk právě láskou srdečnou procítit a pochopit.

A Láska Boží — nezná hranic! A neexistuje taková síla, která by mohla zabránit uskutečnění Vůle Boží!

Je možné takové předstoupení před Bohem, kdy člověk otevírá celou duši — a jeho srdce je otevřeno pro Lásku Boží! Až když tohle člověk pozná a uvidí na vlastní oči, přesvědčuje se, že vždycky byl a pořád je před Milujícím Očima Boha!

Až tehdy se lidská povýšenost definitivně podřizuje!

Zatím ve tvé mysli kypí bouřlivé myšlenky o spravedlivém a nespravedlivém... Ale klid a láska ve tvém duchovním srdci může až tehdy nastat, až ho, očištěné, otevřeš pro Krista, — a až Kristus do tvého srdce vejde!

... Ano, člověk v sobě může nahradit odsuzující rozum — všeodpouštějící Božskou Láskou!

I se mnou bylo něco podobného tomu, co teď děje s tebou.

I já jsem hledal spravedlnost mezi lidmi. Čekal

jsem od lidí, že Božímu slovu porozumí, jakmile ho uslyší, že svými činy projeví, co pochopili... A když nejednali tak, jak jsem po tom toužil, propadal jsem někdy zoufalství. Nechápal jsem, jak bych měl postupovat, když jsem dokonce i mezi pastýři viděl farizejství, když jsem v duších lidských nemohl nic změnit... A modlil jsem se vášnivě a horoucně, a prosil Boha o pomoc a poučení — jak žít.

A právě tehdy jsem uviděl Ježíše poprvé. A uslyšel jsem od něho všeho všudy dvě slova: POKORA a VDĚČNOST!

Pochopil jsem tehdy Pána Ježíše — a pokořil svoji povýšenost... A naučil jsem se přijímat všechno přicházející do mého života — s pokorou a vděčností. A velice mnohé se tehdy změnilo. Poněvadž veliká láska začne růst v duši tehdy, když člověk pochopí, co znamená opravdová pokora — a vykonává to. Tehdy vděčnost naplňuje duchovní srdce: vděčnost za všechno, co posílá Otec Nebeský! A také vděčnost ke všem bytostem, přes které to přichází od Boha! Právě tenkrát moji bouřící se mysl navždy nahradilo *veliké ticho* duchovního srdce!

A tak od té doby žiju: to, co je mému pochopení a dovednostem přiměřené, — to konám ke slávě Hospodina!

A až bude duše připravena — odhalí mi Bůh to,

co je mi teď neznámé, naučí mě tomu, co zatím nejsem schopný vykonat...

Žiju teď mezi pravidly nesvobodných — svobodný. Snažím se podle svých sil a pochopení, vždy v souhlase s Boží Vůlí, — projevovat Jeho Lásku Všemohoucí...

A to jsem schopen tě naučit, jestli se mnou zůstaneš.

Nedojde k tomu za jeden rozhovor, ale získává se to prostřednictvím mnišského života. Prostřednictvím života — v trvalém předstoupení před Bohem. A to, co tě nedokážu naučit já, — tomu tě naučí Hospodin...

Co není v mojí moci změnit, co jsem zatím pochopením neobsáhl — o tom budu mlčet... A až budu mít od Boha pochopení a poznání: co říkat, jak se zachovat — pak mi bude darována i síla k činům přetvářejícím...

Veliké štěstí přináší duši — souhlas s Boží Vůlí!

Pokorou se duše očišťuje od sobectví a povýšenosti. A přichází pochopení a odpuštění.

A tehdy se otevírá Pramen Nekonečné Lásky v rozlehlém duchovním srdci!

Kdo ten Pramen našel v *hlubinách* sebe-duše: v *hlubině* srdce duchovního, s Bohem sjednoceného, — ten už se nermoutí nad vnějším! Veliké je jeho štěstí — neboť se na zemi pro něho otevřela Nebesa! A Bůh je s ním a v něm!

Taková je mnišská cesta.

Právě tak žiju, a tak sloužím Pánu. A tak se snažím i lidem pomáhat. Jestliže se v někom zažehuje duše láskou — jakoby se svíčka rozsvítila ke slávě Boží! A ty duše potom svítí a všechno kolem ozařují. A druhé duše od nich mohou přijmout jiskru lásky!

* * *

Nikolaj s údivem pochopil, že dokud starec mluvil, on nejenže slyšel slova, ale pronikalo do něho zvláštní pochopení. Dostal odpovědi na ty svoje nejdůležitější otázky, které chtěl pokládat!

Zcela nové, nezvyklé teplo naplnilo zevnitř jeho hrud'. Pochopil, že teď jeho život může začít jakoby znovu. Jakoby všechno předtím — bylo jen... nanečisto... Ale teď — právě teď stojí s obnaženou duší před Bohem! Už ne před moudrým starcem, ale před Velikou a Mocnou Božskou Sílou, Která vládne všemu, a, jak se ukázalo, byla vždy... s ním...

A věděl teď najisto, že srdečná láska, kterou pociťuje, je to světlo pravé, které osvětluje celou cestu až do úplného poznání Pravdy!

Bylo to, jakoby se zbloudilý syn navrátil k milujícímu otci.

Teď už byl naprosto připraven začít nový život — život na Boží Dlani, život pro Boha!

Podobenství o tajemství «chytré modlitby» a dosahování vnitřního ticha

*«Existuje nejvyšší modlitba dokonalých — ... kdy se
nevýslovnými vzdechy ducha přibližují k Bohu,
Který vidí rozpoložení srdce otevřené».*

Z «Asketických ponaučení»

Nila Sinajského

*«Existuje stav, který spočívá v nazírání jediného Boha a
v plamenné lásce k Němu, ve kterém mysl,
uchvácená a proniknutá tou láskou,
rozmlouvá s Bohem bezprostředním způsobem».*

Ze «Shrnutí duchovní vojny»

Jana Kassiana

Bylo to v nevelkém klášteře, ve kterém žil starec jménem Zosima. Podivuhodné zázraky doprovázely jeho sloužení Bohu! Mnozí lidé u něho hledali rady, pomoc a uzdravení od neduhů duše i těla.

Ale jen nemnozí u něho hledali poznatky o dosahování Lásky Kristovy... A nesnažili se naučit tomu, co starec pro lidi a pro Boha dokázal konat.

Bylo to tak proto, že oni hrdinský čin jeho mnišského života považovali — pro sebe — za nemožný.

Ale jeden člověk jménem Nikolaj zůstal se starcem, aby se u něho učil obcování s Bohem a Jeho poznání.

* * *

Jednou šel Nikolaj ke starci Zosimovi a potkal klášterního sluhu, který nepřetržitě opakoval modlitbu: «Pane Ježíši Kriste, Synu Boží, smiluj se nade mnou, hříšným!»

Tento člověk se porovnával s Nikolajem a na nového poslušníka se díval s nesouhlasem a odsuzováním:

— Už zase jdeš ke starci, pro Boha?! Z bezbožníka se chceš rázem svatým stát?!

— Ano jdu, Zosima mě k sobě pozval, — pokojně odpověděl Nikolaj.

Už si zvykl na to, že ho někteří obyvatelé kláštera nesnášeli kvůli té pozornosti, kterou mu starec Zosima věnoval. A i když dostali od představeného kláštera povolení k tomu, že k přijetí mnišství bude Nikolaje připravovat právě starec, přesto nový poslušník u mnohých vyvolával nepřízeň, jejíž příčinou byla závist.

Nikolaj vešel do starcovy cely. Zosima, jako vždy, věděl předem, že přijde. Nikolaj vždy žasl nad tím, jakým nevyzpytatelným způsobem se starce dozvídá: kdo k němu jde, o čem člověk přemýšlí, jaké problémy mu dělají starosti.

Starce seděl v hlubokém klidu a laskavě se díval na vcházejícího. V cele byla zvláštní atmosféra, kterou Nikolaj v duchu nazýval Boží přítomností. Vzduch byl jakoby naplněn průzračným a něžným tichem!

Nějaký čas seděli vedle sebe a oba mlčeli.

Potom se Nikolaj zeptal:

— Proč vynakládají mniši tak mnoho sil na pronášení Ježíšovy modlitby? Kdysi jsem něco slyšel a četl o této modlitbě — nebo, jak ji ještě nazývají, «chytré modlitbě». Pověz mi o tom něco. Proč už teď nepomáhá? Copak se opravdu navěky ztratilo její tajemství?

— Proč by nepomáhala? — Pomáhá!

— Ale já jsem právě teď potkal člověka, který tu modlitbu pořád opakuje...

— Ale láska Kristova z něho nevychází, že ano?

— Ano...

— Myslíš tedy, že modlitba nepomáhá tomu, kdo nezná její tajemství?

— Ano...

— No ale, právě že žádné tajemství není!

Nikdy nebylo lidem skryto, že předtím, nežli začnou s duchovní přeměnou, — je zapotřebí srdečnou lásku poznat! Ježíš o tom jasně učil — že Bůh je LÁSKA!

Na této cestě byli velcí neúnavní pracovníci, kteří se snažili uskutečnit v praxi Ježíšův odkaz.

Hledali způsob ponoření do ticha duchovního srdce, které se řecky nazývá *hésychie*.¹ Je to ticho, ve kterém se dá jasně rozeznat Hlas Boha.

Pak ještě hledali získání takové duchovní čistoty, kdy je pohledu srdce viditelné Světlo Ducha Svatého!

A zvolili si způsob mnišského života, ve kterém je všechno — pro Boha a nic — pro sebe!

Hledali způsoby, jak nepřipustit hříšné myšlenky, jak udržovat duši v křišťálové čistotě, jak žít v nepřetržitém vnímání Pána.

A mnozí z nich pronášeli modlitební prosbu: «Pane Ježíši Kriste, Synu Boží, smiluj se nade mnou, hříšným!» A opakovali ta slova nepřetržitě, každou minutu svého života, aby se mysl od Boha neodkláněla, a aby duše s pokorou hlavu skláněla před Majestátem a Moudrostí Boží. A stávalo se, že od takového usilování duše docházelo k ponoření mysli do srdce — srdce duchovního.

A ještě vzývali Ježíše, aby vešel do jejich srdcí.

¹ Genesis 1:26,27; 9:6

Poněvadž nejenže prostě věřili ve Vzkříšení Ježíše Krista, ale snažili se i v současnosti Jeho Samotného Živého stále pociťovat! Snažili se naučit mluvit s Ježíšem — právě tak, jako Apoštol Pavel. Aby se mohli vyptávat na rady Samotného Ježíše!

A aby k tomu mohlo dojít, bylo nutné získat lásku srdečnou a obrátit ji k Pánovi.

Mnozí si to přáli, ale ne všem se to podařilo...

Jenom pochopení a přání jsou pro to — málo...

«Srdce čisté stvoř ve mně, Bože...» — tak se mnozí modlí. Ale kdo za člověka jeho srdce očistí? Kdo ho přiměje jednat podle Božích zákonů? Vždyť přece on sám musí pracovat na očistění a přeměně duše!

Ačkoliv je to možná ta nejdůležitější práce v jeho životě!

O tom, že Bůh stvořil člověka podle obrazu a podoby Boží,² — slyšel jsi už taková slova? Znamená to tedy, že Bůh stvořil člověka překrásného. Ale proč to tak není v životě? Je možné, že si sami lidé zavinili, že mají tak moc zašpiněné duše?

A kde pod množstvím oděvů-obalů ve člověku přebývá skrytá Božská Podstata?

Jak se může projevit Obraz Boží v těle člověka?

Nebo — kde je skryt ten Obraz?

² O tradici hésychazmu viz, jmenovitě, v [5-6,9]

V čem je naše podobnost Bohu?

Co poznali asketi-hésychasté, kteří dosáhli Slávy, Síly a Lásky Kristovy, když mluvili o zbožstvení dokonce i hmotného těla?

Existuje taková možnost, kdy se lidský duch sjednocuje s Duchem Božím — a získává vládu nad tělem. A podřizují se pak nemohoucnosti tělesné a nemohoucnosti duševní takové vůli člověka, která je vždy v souhlase s Boží Vůlí!

Ale jak se tomu všemu naučit?

Pro začátek je třeba duši nečistoty zbavit.

Pokáním pokorou a odpouštěním se duše očišťuje.

Hned napoprvé neřesti z duše neodcházejí. Pokání je veliká práce v uvědomování si své nedokonalosti a polepšení: nesprávných myšlenek, i hříšných činů, i nedokonalých emocí.

Postupně si mnich přivyká k životu v nepřetržitém předstoupení před Bohem. Ne slovy, ale činy se snaží nehřešit každý den svého života!

A tehdy — jakoby mezi minulostí a budoucností stane očištěná duše před Bohem a jako by říkala: «Všechno, co je ve mně dobré, je pro Tebe, Pane! A všechno, co bylo předtím špatné, — ať je zničeno! Nepřipustím už víc hřích — kvůli Tobě, Pane!»

Právě takové usilování Bůh potřebuje! A tehdy se jakoby smývá tvoje minulost!

A jestliže je v životě čistota vzadu — pak je čistota i vepředu!

A právě v této podivuhodné chvíli předstoupení před Bohem — se otevírá i veliké ticho: něžné, průzračné, nekonečné!

Ale pocítit je ho možné — jenom uvnitř duchovního srdce, otevřeného dokořán!

To se teď můžeš začít učit poznávat. Pro začátek mám pro tebe jednoduchý úkol:

Slyšíš, jak zvoní zvon? Jako by vyzýval lidi, aby si vzpomněli na Boha...

Jeho zvuk zaplňuje prostor na mnoho kilometrů! Rozšiřuje se a rozšiřuje... A v dáli — tam, kde už není slyšet zvuk — jakoby pokračuje a šíří se dál ticho, které z něho vzniklo...

Představ si tedy, že i ty jsi jako zvon: také uvnitř dutý a ohromný. A — zvon se začíná rozhoupávat... Nevydává zvuk, jenom tichou prosbu, obrácenou k Bohu Všudypřítomnému! A to ticho pak — jakoby zvoní!...

Poslouchej to ticho! V něm je možné pocítit Boha!

... Hmatatelné ticho nezaplňovalo jen prostor kolem jejich těl. Ale to ticho jakoby úplně zaplnilo jejich celu ... Šířilo se také i v prostranství nad malým městečkem, rozkládajícím se na břehu široké řeky... Šířilo se a objímalo všechny ty, kteří svojí láskou směřovali ke Kristu! Ale objímalo také

i všechny ty, kteří tu lásku ještě nepoznali...

Něžně, tak jako vzduch, který dýchají všichni tvorové, zaplňovalo to ticho všechno kolem. A všechno jsoucí ho obsahovalo uvnitř sebe...

— Je to neobyčejný zázrak!... Jako by se všechny myšlenky zastavily!... A existuje jenom to ticho! — pronesl ohromený Nikolaj.

— Ano, teď jsi pocítil ticho srdečné. Je to jako první krok. Potom to ticho můžeš naplnit láskou k Bohu.

Vidíš svíčku? Plamen je teplý, něžný, zářivý. Jazyček ohně se zvedá do výšky. A jestliže se vzduch kolem nepohybuje — pak je jakoby nepohyblivý ve svém hoření i celý plamen.

Ať se ve tvých prsou rozhoří podobný plamen lásky k Bohu — a ať se jeho světlo šíří!

A potom jím ozař všechna zákoutí uvnitř těla, abys z něho vyhnal všechno temné, těžké, zachmuřené. Všechna tma — jakoby vyhoří!

Ponoř i svou mysl do toho světla.

Ruce ať se také tím světlem naplní! Skrz dlaně ať se prolévá světlo — jako u Apoštolů, když příkládáním rukou léčili churavosti lidské!

Celý trup a nohy — ať to světlo zaplní. Jako když se nádoba naplňuje průzračnou vodou — ať je tak tělo tím světlem zaplaveno!

Je třeba to tak mnohokrát opakovat! Musíš pracovat na přeměnění duše i těla! A pak — za

nějaký čas — se tělo může stát nádobou pro Ducha Svatého, pramenem Světla Božího! Tak jako plamen svíčky vyzařuje světlo — tak může i člověk nosit kolem svého těla takový stejnoměrný a měkký oheň lásky!

A potom... Ano, tělo lidské se skutečně může stát nositelem Obrazu Božího — vnitřního Krista!

Právě tak se uč ticho duše postihovat, lásku k Bohu v sobě zapalovat!

Jakmile pocítíš teplo a světlo v srdci duchovním rozšířeném a očištěném — pozvi Pána Ježíše do srdce! A tehdy poznáš, že Bůh je Bůh Živý!

* * *

V této chvíli vešel do cely starce Zosimy ten sluha, kterého Nikolaj potkal cestou.

Sluha se poklonil starci.

— Vítej, Rodione! — přivítal ho Zosima.

— Zhřešil jsem odsuzováním bližního! Pověz mi: jak mám vymodlit ten hřích? — promluvil Rodion; ale směrem k Nikolajovi se ani nepodíval.

— Vždyť je ten bližní právě tady před tebou! Popros ho za odpuštění — a podruhé špatně nesmýšlej. To stačí!

Ale ukázalo se, že to není tak jednoduché. Několik minut uplynulo v hlubokém mlčení, předtím, nežli Rodion, obraceje se k Nikolajovi, promluvil:

— Odpust mi!...

A tak se ulehčilo v Nikolajově duši, která už v sobě nepřechovala urážku, i v duši toho člověka...

— Tak co, pocítujete teď Radost Boží? — zeptal se s úsměvem starec.

Nikolaj mlčky přikývl.

A z očí sluhy Rodiona vytryskly slzy...

— Jak se jen teď budu modlit? Jak žít? Co dělat? — zašeptal.

Starec Zosima chvíli mlčel, a potom začal vyprávět:

— Jednou, o Vánočním půstu, ke mně přišla žena s dítětem. Na to, co chtěla, si už nevzpomínám. Ale na to, na co se ptal její synek, nezapomenu po celý svůj život. Povídá:

— Budou Vánoce: Ježíš bude mít brzy narozeniny! A já Mu chci dát dárek. Lidé si o Vánocích dávají jeden druhému dárky, ale Ježíšovi nedávají nic... Pověz mi: co by bylo nejlepší Mu dát? Zeptej se Ho na to... Co když On má nějaké přání, ale já se ho nedozvím?

— A ty sám jsi přemýšlel, co by od tebe Ježíš chtěl jako dárek?

— Přemýšlel... Dlouho jsem přemýšlel, co by se Mu líbilo, ale vždyť On na Nebesích má určitě všechno. To, co si On Sám přeje, se Mu ihned zjeví! Právě proto mám tu potíž, i otázku...

Já jsem mu tehdy řekl:

— Ježíš učí lidi milovat Boha — Otce a Tvůrce všeho, co existuje! A ještě Ježíš učí milovat naše bližní. Když On kázal, říkal, že to dobro, které člověk udělá druhému člověku, udělá pro samotného Ježíše. Právě to je ten dárek, který Pán darovat Sám Sobě v žádném případě nemůže! Jedině člověk, když koná dobro, takové dary Bohu přináší!

A lidé by neměli tak jednat jen jeden den v roce. Ale pokud tak budou žít každý den, pak to bude pro Boha radost veliká!

Právě i ty, Rodione, se můžeš snažit tak žít!

A když budeš milovat bližního svého, pak se může jakékoliv tvoje dobré slovo stát divotvorným!

Rodion pak vyšel z cely šťastný: je možné, že poprvé v životě pocítil na několik okamžiků to, co nazývají slovem *láska*...

... Nikolaj se zeptal:

— Proč jsi ho nenaučil tomu, co teď učíš mě?

— Mnohokrát jsem zkoušel naučit tomu všechny... promluvil starec Zosima. — Ale dokud je duše člověka jako neuklizená světnice, naplněná zbytečným harampádím, nacpaná špínou myšlenek a nespravedlivých činů, dokud tohle člověk nevidí, nechápe a nechce se kvůli Bohu měnit — není možné mu pomoci! Velice pomalu

přichází k takovým lidem pochopení...

Je třeba mnoho trpělivosti, aby bylo možné jen zlehounka jejich životy poopravit, alespoň trochu jim pomoci...

Rodion právě udělal maličký krůček ke světlu a lásce... A zítra na to možná zapomene...

A vypadá to, že není tak jednoduché naučit se milovat Boha!

Ale právě tobě se to musí podařit...

* * *

Nikolaj si znovu vzpomněl na podivuhodný zázrak vnitřního ticha a tepla v srdci, který prožil.

Zkusil přivolat Ježíše.

A — zdálo se mu, že vzrůstající stav lásky — už se víc nevejde do jeho prsou!...

Nikolaj se ze všech sil snažil neztrácet ten podivuhodný stav Boží přítomnosti, který pociťoval...

A vtom — *uviděl* Ježíše!

Všechno ostatní v této chvíli jako by přestalo existovat...

Celu naplňovalo měkké, průzračné, trochu nazlátlé Světlo. A v tom svitu — stál Ježíš! Živý Ježíš! A ne obraz z nějaké ikony!

Pohled něžných očí Ježíše pronikal až do samotné hlubiny jeho duše! Jeho lehce zvlněné vlasy, spadající na ramena, se nepatrně

pohupovaly v sotva postřehnutelných pohybech Světla, jakoby v lehkém větříku.

Ježíš přistoupil k Nikolajovi a dotkl se ho Svou Rukou. Ježíšovo tělo nebylo materiální, bylo tvořené Světlem a prostupovalo skrz všechno materiální. Ale Jeho doteky byly úplně citelné!

Ježíš pronesl:

— Chtěl jsi Mne vidět! Chtěl jsi vědět, že Já jsem skutečný! Právě teď jsem Já před tebou: Já, který poznal Boha Otce, Já, vzkříšený ve Světle a Pravdě, — můžu být tady a mluvit s tebou!

Můžeš se učit konat na Zemi Moje Dílo! Můžeš pomáhat lidem chápat Zákony Božské Síly, Která řídí životy všech bytostí!

Můžeš pomáhat lidem žít podle Mých přikázání lásky — ve skutečnosti — a ne jenom následovat nějaká přijatá pravidla a obřady! Nežli se to naučíš, čeká tě nelehká práce! Žehnám ti k tomu!

... Když Ježíš domluvil, Jeho podoba začala více a více růst a naplňovala prostor průzračným Světlem... Tak jako se předtím zdálo, že celý svět zaplňuje ticho, — tak teď zaplňovala všechno kolem Ježíšova přítomnost! Jeho ohromné něžné Ruce jako by držely povrch Země, na které žije spousta lidí... Byli to ti lidé, kteří milují Boha, i ti, kteří zapomněli na Jeho existenci... A potom se Ježíš začal zvětšovat ještě více a více... Prostor se

zaplnil Jeho slovy:

— Tito jsou Moje děti! Miluj je, jako Já!

— ... Já jsem Ježíše viděl i slyšel ... — zašeptal Nikolaj.

Tak teď — podle Jeho slov i žij! — potvrdil reálnost toho, co se událo, starec Zosima.